

27/05/2020

El coneixement agroecològic tradicional com a bé comunal

En socioecosistemes agraris, el Coneixement Agroecològic Tradicional (CAeT) agrupa el saber sobre el conjunt d'estratègies d'agricultors/es i altres experts/es per tal de produir aliments de manera ambiental i ecològicament sostenible i gestionar de forma compartida els paisatges agrícoles amb normes col·lectives. Prendre partit en aquest paradigma és una acció política que posa l'èmfasis en mantenir sistemes alimentaris adaptats a la cultura i no sotmesos a les regles del mercat. En aquest sentit, investigadores del grup *laseg* (Social-Ecological Systems Research Group) de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA) ha analitzat dos casos d'estudi a escala local (Vall Fosca) i global (CONNECT-e) que apliquen aquest CAeT i s'interrelacionen.

Imatges dels horts a la Vall Fosca. Autora: Laura Calvet Mir

El coneixement agroecològic tradicional (CAeT) és un concepte que fa referència als coneixements, pràctiques i creences relatives a les interaccions entre elements que conformen

els socioecosistemes agraris. Més concretament, el CAeT engloba informació sobre com reconèixer i gestionar eficientment els paisatges agrícoles i els elements de l'agroecosistema (per exemple, el coneixement de com guardar i cuinar varietats locals de cultiu). El CAeT ha estat desenvolupat per agricultors/es i altres comunitats locals de tot el món a través de la seva interacció amb la natura i cultura local. Per tant, el CAeT permet la producció d'aliments de manera ambiental i culturalment adaptada a les característiques específiques de cada context.

En aquest treball s'ha explorat el CAeT com un comú, és a dir, un recurs comunament generat que es manté i transmet mitjançant unes normes de governança col·lectives amb la idea de generar i mantenir un valor d'ús i no una mercaderia. Per il·lustrar la governança del CAeT com a comú, presentem dos casos d'estudi en els quals el CAeT és compartit per comunitats d'usuaris que operen a diferents escales.

El primer cas il·lustra la governança local del CAeT com a comú en una comunitat amb lligams socials estrets a la Vall Fosca (Pallars Jussà, Catalunya), analitzant l'intercanvi de llavors i coneixement entre els agricultors/es. El segon cas il·lustra la governança global del CAeT com a comú digital en la plataforma de ciència ciutadana [CONNECT-e](#), on els usuaris comparteixen coneixements ecològics tradicionals de l'Estat espanyol.

Els nostres resultats assenyalen que a la Vall Fosca el CAeT s'ha gestionat tradicionalment com un comú i que, fins i tot quan el CAeT passa de l'àmbit local al món digital global (CONNECT-e), encara es pot gestionar com un comú. Els resultats de l'estudi també avalen que tot i funcionar a diferents escales, la xarxa d'intercanvi de llavors de Vall Fosca i la plataforma CONNECT-e es poden considerar com a sèries de governs múltiples o fins i tot com una sèrie de governança imbricada que garanteix la preservació global del CAeT. Això significa que els comuns més petits s'imbriquen amb els més grans, com a exemple el CAeT de la Vall Fosca està registrat a la plataforma CONNECT-e, assegurant institucions comunals més sòlides i duradores. Aquest marc de governança podria facilitar la interacció entre el CAeT local i global, ajudant a contextualitzar el procés de "comunalitzar" com un procés social. Com a tal, l'enfocament té la possibilitat de superar les diverses limitacions de drets de propietat intel·lectual que, en moltes situacions, han convertit les llavors i els seu coneixement associat en objectes d'exclusió.

Al descobrir les funcions que justifiquen considerar el CAeT local i global com a coneixement comunal, s'ha descartat la idea que el CAeT és un recurs no gestionat, idea que Hardin (Tragèdia dels comuns, 1968) va presentar per descriure la tragèdia dels recursos comunals i que s'ha utilitzat per privatitzar aquest recursos, per exemple, boscos o prats de pastura. Tant a la Vall Fosca com a CONNECT-e, s'ha trobat un "règim per assegurar que els artefactes que resulten dels esforços productius basats en la comunitat es mantinguin sota el control d'aquesta comunitat".

Tenint en compte que el marc dels comuns ofereix un paradigma alternatiu i crea un espai d'interacció diferent al del mercat o de l'Estat, incloure el CAeT en el marc dels comuns és més que un simple exercici intel·lectual: és una posició política. Si es considera, es percep, es practica i es governa com a comú, el CAeT no s'ha de sotmetre a les regles del mercat ni a iniciatives promogudes per l'estat, sinó formar part dels "Comuns", donant suport a la capacitat de les comunitats per sostenir sistemes alimentaris adaptats a la cultura i al medi ambient locals.

Laura Calvet, Petra Benyei i Victoria Reyes-García

Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA)

Universitat Autònoma de Barcelona

Laura.Calvet@uab.cat

Referències

Reyes-García, V., P. Benyei, L. Calvet-Mir. 2019. **Traditional Agricultural knowledge as commons**. In J. L. Vivero-Pol, T. Ferrando, O. de Schutter and U. Mattei (Eds). Chapter 11, 173-184. *Routledge Handbook of Food as a Commons*. Routledge. New York.

[View low-bandwidth version](#)